

Dėl Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. birželio 26 d. nutarimo Nr. XI-2133 „Dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos patvirtinimo“ pakeitimo“ projekto (naujos redakcijos)

VšĮ „Žiedinė ekonomika“ išnagrinėjusi Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. birželio 26 d. nutarimo Nr. XI-2133 „Dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos patvirtinimo“ pakeitimo projektą Nr. XIVP-3808 (toliau - Projektas) ir atsižvelgdama į poreikį ne tik kuo skubiau dekarbonizuoti energetikos sektorių, bet ir sukurti tvarią, gamtai draugišką ir Lietuvos gyventojams naudingą energijos gamybą iš atsinaujinančių išteklių, teikia pasiūlymus ir komentarus Projektui.

1. **Siūlome į Projektą įtraukti strateginį elektromobilių baterijų panaudojimą energijos kaupimui ir sistemos balansavimui.** Vien šiuo metu vidutiniam elektromobiliui turint apie 60 kWh talpos bateriją, efektyviai būtų galima išnaudoti apie 50 kWh talpos balansavimui. Tai 10 000 elektromobilių parkas, prijungtas prie tinko, galėtų būti pajėgus kaupti 500 MWh. Jeigu elektromobiliai sudarys 80 % transporto parko, galima tikėtis, kad mažiausiai 10-20 procentų jų dienos metu niekur nevažiuos, o tai reikštų bent 100 000 transporto priemonių, kas sudarytų net 5 GWh talpos. Tikėtina, kad ateities elektromobiliai turės gerokai talpesnes baterijas, tai galimas sukaupti elektros energijos kiekis bus taip pat gerokai didesnis.
2. **Siūlome Projekte nurodyti, kad prioritetas yra tvarios atsinaujinančios energetikos gamyba t.y. tokios, kuri nedaro reikšmingos žalos vietos ekosistemoms bei sukuriama nauda dalijamasi su vietos gyventojams ir kompensuojami bet kokie nepatogumai ar ribojimai susiję su tokios energijos gamyba.**
3. **Siūlome Projekte nurodyti, kad AIE dalis energetikoje jau 2040 m. sieks 100 %, kas yra 5 metais anksčiau nei Nacionalinėje klimato kaitos valdymo darbotvarkėje¹, bet pilnai pasiekiami remiantis atsakingais ir patikimais skaičiavimais².**
4. **Siūlome Projekte nurodyti, kad saulės energetikos vystymas prioretizuojamas ant žmogaus sukurtos aplinkos (stogų, pertvarų, sienų, asfaltuotų automobilių parkavimo aikštelių ir t.t.).** Taip būtų efektyviau išnaudojama jau dabar esanti urbanizuota aplinka ir reikėtų mažiau investicijų į naujus tinklus, nes šalia tokios aplinkos dažniausiai yra įsikūrę ir vartotojai, kurie ir suvartoja didelę dalį vietoje pagamintos elektros energijos.

¹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/7eb37fc0db3311eb866fe2e083228059>

² <https://caneurope.org/civil-society-europe-climate-neutrality-2040-scenario/>

5. **Siūlome Projekte nurodyti, kad nuo 2025 m. nauji (pirma kartą į Lietuvos rinką tiekiami) šilumos gamybos įrenginiai, skirti patalpų apšildymui ir naudojantys iškastinį kurą, yra draudžiami. Tokiu keliu jau žengė daug pažangių Europos šalių³. Taip pat drausti naujų gamtinių dujų jungčių atvedimą buitiniams vartotojams, o verslo vartotojams – reikšmingai riboti.**
6. **Siūlome Projekte atsisakyti branduolinės energetikos.** Pabrėžtume, kad Vokietijos aplinkos apsaugos agentūra vertina⁴, jog klimato neutralus energetinis ūkis yra galimas (ir kainos atžvilgiu efektyvus) be branduolinės energetikos.
7. **Siūlome Projekte nurodyti, kad transporte skatinamos bus tik tokioms kuro (degalų) rūšys, kurios reikšmingai mažina šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir mažina oro taršą** (ypatingai azoto oksidus, dėl kurių prieš Lietuvą Europos Komisija yra pradėjusi pažeidimo procedūrą). Dabar yra naudojama daug alternatyviųjų degalų, pvz., pirmos kartos biodegalų, kurie turi daug itin neigiamų šalutinių poveikių – oro taršą, aukštesnę maisto kainą, poreikį naujų teritorijų naudojimą žemės ūkiui. Taip pat vis dar skatinamas biometano naudojimas transporte, o jis menkai prisideda prie oro taršos mažinimo. Šiuo metu būtų ženkliai efektyviau prioretizuoti Lietuvos transporto parko elektrifikaciją vien dėl gerokai efektyvesnio proceso (elektrinių variklių efektyvumas maždaug 3.5 karto didesnis nei vidaus degimo variklių) bei nulinės oro taršos.
8. **Siūlome Projekte nurodyti, kad bus atsisakoma energijos iš atliekų deginimo iki 2050 m.** Atkreipiame dėmesį, kad atliekų kiekiai ateityje mažės, atsižvelgiant į tai, jog ES skatins didesnę ekonomikos žiedišumą⁵. Jau vien dabar pasiektas komunalinių atliekų deginimo lygis yra aukštesnis nei maksimalus teorinis leidžiamas 2035 m. atsižvelgiant į Lietuvos išsipareigojimus. Tokia pati situacija bus ir su pramonės atliekomis. Ateityje liks gerokai mažiau neperdirbamų atliekų, pvz., nuo 2025 m. įsigalioja mokesčiai⁶ visiems pakuočių gamintojams ir importuotojams, kurie neperdirbs savo pakuočių. Planuojamos didesnio gamintojo atsakomybės schemos daugiau sektorių su pakartotinio naudojimo užduotimis, pvz., baldų ir tekstilės sektoriuose⁷.
9. **Siūlome Projekte atsisakyti anglies dioksido surinkimo, transportavimo ir panaudojimo.** Vietoje to koncentruotis ties privalomu dabartinių taršių deginimo technologijų keitimu bei alternatyvių produktų naudojimu, kurie turi ženkliai mažesnę CO₂ pėdsaką.

VšĮ „Žiedinė ekonomika“ direktorius

Domantas Tracevičius

³ http://www.circulareconomy.lt/wp-content/uploads/2024/04/AN_t_24_42_N-Sildymo-katilai_iskastinis-kuras_ribojimai-ES.pdf

⁴ <https://www.umweltbundesamt.de/en/topics/climate-protection-is-also-possible-without-nuclear>

⁵ https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy-action-plan_en

⁶ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.80721/asr>

⁷ <https://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/%C5%BDiedin%C4%97s%20ekonomikos%20gairi%C5%B3%20projektas.pdf>

